

Розділ 1

Дім стояв на околиці села, на пагорбі. І стояв він самотою, споглядаючи безкрайні фермерські угіддя Західної Англії. Нічим не примітний цегляний будинок — віку приблизно тридцятирічного, приземкуватий, квадратний, з чотирма вікнами по фасаду, ніби навмисно розкиданими таким побитом, щоби слугувати взірцем розладу із самим собою.

Єдиним, кого цей витвір архітектурного мистецтва з будь-якого боку влаштовував, був Артур Дент, і то тільки через те, що був його власником. А мешкав він тут майже три роки, відколи полишив Лондон, бо місто грало йому на нервах і псувало кров. Артуру Денту на той час набігло літ десь так із тридцять, він був темноволосий, і ніяк не міг поладнати сам із собою. Артура страшенно нервував той факт, що люди постійно запитували його, якого дідька він виглядає таким збентеженим. Артур працював на місцевій радіостанції і запевняв своїх приятелів, що його робота значно цікавіша, ніж вони собі уявляють. Ті вірили, оскільки більшість Артурових приятелів працювали в рекламі.

Уночі із середи на четвер пішов дощ, проїзд вкрився баюрами. Зранку визирнуло яскраве сонце, і його проміння осяяло оселю Дента — як виявиться згодом, востаннє.

Річ у тому, що місцева рада не попередила Артура про намір знести будинок і побудувати на його місці новий шляхопровід.

О восьмій ранку того четверга Артур почувався мерзотно. Він прокинувся у страшному кумарі, підвівся і безтямно походив по кімнаті. Відчинив вікно, побачив бульдозер, знайшов капці та почовгав до ванної вмиватися.

Паста — щітка — зуби.

Дзеркальце для гоління вирячилося на стелю. Він вирівняв його. У дзеркалі на мить майнув другий бульдозер. Нарешті вирівняне, дзеркальце відобразило Артурову щетину. Він поголився, умився, витерся і поплівся на кухню пошукати, чим перебити огидний смак у роті.

Чайник — розетка — холодильник — молоко — кава. Позіхнув.

Слово *бульдозер*, що засіло в голові, сплигло на поверхню у пошуках асоціацій.

Бульдозер за кухонним вікном був таки доволі величезним.

Артур втупився у нього.

«Жовтий», — майнуло в голові, поки він плівся до спальні вдягатися.

Проходячи повз ванну кімнату, він завернув туди і випив склянку холодної води, потім ще одну. Тишком-нишком в голову закралася думка, що це похмілля. Але з якого дива? Він що, учора банячив? Напевно, що так. У дзеркальці блимнуло. «Жовтий», — блимнуло в голові, поки він човгав до спальні.

Артур зупинивсь і замислився. «Паб! — осяяло його. — Точно, паб!» Наче в тумані він пригадав, як злився, злився на щось, що здавалось йому страшенно важливим. Він розпинався про це щось важливе якимось людям, розпинався довго і, як йому здавалось, переконливо. Пам'ятає, хоча й доволі туманно, що на нього дивилися відчужено, осклілими очима. Здається, йшлося про новий шляхопровід, про який він щойно дізнався. Процес підготовки нібито тривав ледь не пів року, хоча до пуття ніхто нічого не знав. Дурня якась. Артур хлебнув іще води. «Все владнається, — дійшов він висновку. — Та й кому потрібна ота нещасна дорога?! Їм духу забракне. Усе владнається».

Чорт, яке страшенне похмілля! У коридорі Артур зупинився перед дзеркалом. Висолопив язика. «Жовтий», — утретє майнуло в голові. Означення «жовтий» крутилося в мізках у пошуках асоціацій.

П'ятнадцятьма секундами пізніше Артур прожогом вибіг з будинку й улігся перед бульдозером, що поволі наближався по садовій доріжці.

Містер Л. Просер був, як то кажуть, звичайною людиною. Іншими словами — двоногою вуглецевою біоформою, що походила від приматів. Якщо ж вдається до уточнень, то містеру Л. Просеру переповзло за сорок, був це чоловік тілистий, не дуже стежив за зовнішністю і працював у місцевій раді. Видається цікавим, що він був (і про це Л. Просер навіть не здогадувався) прямим нащадком Чингісхана по чоловічій лінії. Зовні риси монголоїдної раси не проявлялися — численні покоління добряче пожонглювали його генами, і єдине, що залишилось у нього від славнозвісного предка, це величеньке черевко і незбагнений потяг до пижикових шапок.

За інших часів Л. Просер мав би шанс стати славетним воїном, але нині він був лише знервованою і засмиканою людиною. Сьогодні ж додався новий привід для знервованості та засмиканості — бо дещо стало на заваді виконанню службових обов'язків, а саме допильнувати, щоби будинок Артура Дента було прибрано ще до кінця дня.

— Годі, містере Дент, — сказав він, — не робіть дурниць. Отямтеся, ви не зможете перележати бульдозер. — Мовивши так, Л. Просер спробував надати очам зловісного блиску, але в нього це вийшло не надто добре.

— Пропоную парі, — озвався Артур, хлюпаючись у грязюці, — хто заіржавіє першим — я чи ваш бульдозер.

— Боюся, ви мусите змиритися, — мовив містер Просер, крутячи на голові пижикову шапку. — Дорога буде прокладена за будь-яку ціну, і ви не в змозі цьому завадити!

— Уперше чую, — Артур тягнув час. — А навіщо взагалі її прокладати?

— Себто як навіщо? — містер Просер зібрався насваритися на нього пальцем, але передумав і засунув руку в кишеню. — Це ж дорога! Ми повинні прокладати дороги!

Дороги — то такі пристосування, які допомагають одним людям дуже швидко переміститися із пункту А в пункт Б, а іншим — із пункту Б в пункт А. Водночас мешканці пункту В, який знаходиться посередині між А і Б, як шаленці ламають

голови над тим, що ж такого цікавого в пункті А, що стільки люду з пункту Б прагне туди потрапити, і що такого дивовижного у пункті Б, який, як медом, вабить мешканців пункту А. Наскільки було би мудріше, розмірковують мешканці пункту В, якби люди раз і назавжди визначились із місцем перебування і не совалися туди-сюди.

Містер Просер хотів би опинитись у пункті Г. Пункт Г був не якимось особливим місцем, а просто будь-якою зручною точкою на далекій-предалекій відстані від пунктів А, Б і В. Він волів би мати в пункті Г затишну хатинку, із схрещеними бо-йовими сокирами над вхідними дверима, а дозвілля проводив би в пункті Г' — найближчому до пункту Г пабі. Його дружина віддавала перевагу витким трояндам, але він наполягав на сокирах. Сокири він любив понад усе на світі.

А нині від усмішечок бульдозеристів його обсіпало жаром.

Містер Просер переніс центр ваги із лівої ноги на праву, проте від цього йому не полегшало. Вочевидь, щось йшло не за планом, хтось добряче дав маху, і Просер благав Бога, щоби то був не він.

— Послухайте, Денте, — містер Просер перейшов у наступ, — у вас було доволі часу, щоби зробити зустрічну пропозицію чи подати скаргу.

— Доволі часу?! — ревнув Артур. — Та я вперше почув про дорогу лише вчора: приперся якийсь роботяга, а коли я запитав його, чи не прийшов він, бува, вимити вікна, той сказав, що ні, бо він прибув зносити будинок. Звичайно, він не відразу в цьому зізнався. Ні, спершу він вимив пару вікон і здер із мене п'ятірку!

— Але ж, містере Дент, плани реконструкції були вивішені в нашій конторі ще дев'ять місяців тому.

— Звичайно ж. Тільки-но я зачув цю новину, то зараз же подався до контори. Здається, ви не дуже їх рекламували. Бо ніхто про ваші плани ні сном ні духом не чув.

— Вони висіли на стенді...

— На стенді? Мені довелося перевернути догори дном усю вашу богадільню, перш ніж я знайшов їх у підвалі...

— Саме там у нас дошка оголошень.

— ...з ліхтариком.

— Мабуть, зник електричний струм.

— Цього разу електричний струм зник заодно зі східцями.

— Яка різниця?! Врешті-решт, ви ж знайшли план.

— Так, — погодився Артур, — знайшов. На стенді у нижній шухляді картотеки, запахнутій у непрацюючому туалеті. Там у вас на дверях ще й табличка: «Обережно — леопарди!».

У небі пропливла хмаринка. Вона кинула тінь на Артура Дента, котрий лежав у холодній грязюці. Кинула вона тінь і на будинок Артура Дента.

— Вашу халупу язик не повернеться назвати пам'яткою архітектури, — насупився містер Просер.

— Можете називати мій дім як завгодно, але мені він подобається.

— Вам сподобається й дорога!

— Ой, та заткніться вже! — рявкнув Артур Дент. — Заткніться і котіться під три чорти. І приходіть із собою вашу довбану дорогу! Ви чините протизаконно і чудово це розумієте.

Містер Просер роззявив рота, хапаючи повітря. В його уяві постала незбагненна для розуму, але приємна для душі картина: яскраве полум'я зжирає будинок Артура Дента, а сам господар, лементуючи, втікає геть від палаючих руїн, а в його спині стирчать три бойових списи. Останнім часом подібні видіння ввижалися містеру Просеру часто, що добряче його нервувало. От і зараз він так розпсихувався, що почав заїкатись, але нарешті взяв себе в руки.

— Послухайте, Дент... — мовив він.

— Що ще? — запитав Артур.

— Кілька сухих фактів для роздумів. Як гадаєте, наскільки постраждає той бульдозер, якщо дозволити йому проїхатися по вас?

— І наскільки? — поцікавився Артур.

— Аніскілечки! — гарикнув містер Просер і пішов геть, подивовуючись, з якого це дива його мізки заповонив гвалт тьми-тьмущої розпатланих вершників.

За дивним збігом обставин слово «аніскілечки» було найадекватнішою відповіддю на запитання, чи підозрював Артур Дент, що його найближчий приятель походить не від мавпи, а є вихідцем із однієї маленької планети неподалік зірки Бетельгейзе, але аж ніяк не з Гілдфорда, як сам запевняв.

Артур Дент ніколи цього не підозрював.

Цей його приятель прилетів на Землю майже п'ятнадцять років тому і доклав чимало зусиль, щоби тільки стати своїм для тутешньої спільноти. І це йому вдалося. Що казати, усі ці роки він досить вдало прикидався безробітним актором.

Щоправда, ледь не спалився, бо забив на підготовчу стадію дослідження. Інформація, яку він зібрав, наптовхнула його на думку про те, що вибране ним ім'я «Форд Префект» буде доволі непримітним.

Він був не надто високий, мав яскраву зовнішність, але й красенем його важко було назвати. Своє жорстке та рудувате волосся він зачісував назад. Шкіра обтягувала обличчя так щільно, що, здавалося, ось-ось лусне. У цьому обличчі, безсумнівно, було щось незвичайне, але що саме, одразу й не скажеш. Можливо, застиглий незмигний погляд, через що у співрозмовника через певний час починали сльозитися очі. Можливо — надто широка посмішка, яка створювала враження, що він ось-ось вчепиться вам у горлянку.

Приятелі вважали Форда екстравагантним, але не здатним когось образити, невгамовним випивакою з трохи ексцентричними манерами, одним словом, своїм у дошку. Форд полюбляв, наприклад, вештатись по студентських вечірках та тролити астрофізиків, доводячи їх ледь не до інфаркту, допоки його не викидали звідти геть.

Інколи він впадав у задуму і застигав на місці, втупившись у зоряне небо, мов зачарований. Якщо до нього зверталися, він здригався від несподіванки, ніяковів, але коли опановував себе, то відповідав із удаваною веселістю:

— Чекаю на літаючу тарілку.

Усі сміялись із його жарту і запитували, яку саме літаючу тарілку він сподівається вгледіти.

— Зелену, — відповідав Форд Префект, зловісно посміхаючись, а тоді зривався з місця і поспішав до найближчого бару, де замовляв добрячу порцію випивки.

Такі вечори зазвичай закінчувались однаково кепсько. Форд напивався віскі до чортиків, затискався у закуток разом із якоюсь дівчиною і починав белькотіти про те, що, мовляв, колір літаючої тарілки немає принципового значення.

Після бару, плентаючись нічними вулицями, він зупиняв чергових полісменів, щоби запитати, чи не знають вони, бува, дорогу на Бетельгейзе. Полісмени дороги туди не знали, зате дуже добре знали Форда Префекта.

— Сер, чи не пора вам додому?

— Давно пора, чуваче, давно, — відповідав зазвичай Форд.

Насправді, коли він відчайдушно вдивлявся в нічне небо, то сподівався побачити хоч якусь літаючу тарілку, а причина, через яку він уточнював колір, крилася в іншому: просто зелений був традиційним кольором торговельних розвідувальних кораблів з Бетельгейзе.

Форд Префект уже зневірився побачити хоча б якусь занюхану літаючу тарілочку. Сидіти сиднем п'ятнадцять років на одному місці — важке випробування для будь-кого, тим паче на такій нудотній планетці, як Земля.

Форд жадав побачити літаючу тарілку, бо він, як ніхто інший, вмів «голосувати» й умовляти підвезти. Він добре опанував мистецтво, як оглядати Дива Всесвіту всього лише за якихось тридцять (чи навіть менше) альтаірських доларів на день.

Правду кажучи, Форд Префект був позаштатним дослідником, що працював на дивовижний «Путівник по Галактиці для космотуристів».

Людські істоти легко адаптуються, тож до обідньої перерви ролі присутніх біля будинку Артура Дента було чітко розподілено.

Артур продовжував вилежуватися у калюжі. Час від часу він бризкався грязюкою, вимагав адвоката, рідну маму або хоча б цікаву книжку. Містер Просер намагався хитрощами зрушити Артура з місця. Він закидав того аргументами на кшталт: «Це Заради Суспільного Блага», «Технічний Прогрес Не Спинити», «Не Слід Озиратися Назад» та «Знаєш, Вони Знесли й Мою Хату». Залежно від настрою, його просторікування перемешувалися лестощами або погрозами. А бульдозеристи, зайнявши на пагорбі позицію з добрим оглядом, смакували каву і жваво обговорювали можливість застосування до даної ситуації статуту профспілки з метою здобуття додаткових матеріальних благ.

Земля повільно рухалась по добовій орбіті.

Сонце почало підсушувати калюжу, в якій лежав Артур.

Над ним знову ворухнулася тінь.

— Привіт, Артуре, — сказала тінь.

Артур звів очі і, мружачись, з подивом упізнав Форда Префекта, котрий саме схилився над ним.

— Привіт, Форде! Як життя?

— Чудово, — відповів Форд. — Слухай, ти дуже зайнятий?

— Зайнятий? — перепитав Артур. — Ну, я собі просто лежу, щоб не дати проїхати отим бульдозерам, бо варто мені заґавитися, як моєму будинку буде гаплик, хоча загалом... ні, я нічим особливо не зайнятий.

На Бетельгейзе сном і духом не знають про сарказм, тому Форд так і не навчився розпізнавати його, якщо тільки не докладав особливих зусиль.

— Чудово, — сказав він, а де тут можна перекинутися парою слів тет-а-тет?

— Що? — не второпав Артур Дент.

На кілька секунд Форд завмер і, здавалось, ігнорує запитання, бо прискіпливо вдивлявся у небо, наче кролик у світло фар. Відтак він несподівано сів навпочіпки поряд з Артуром.

— Є справа... — сказав він.

— Гарзд. Кажі, — згодився Артур.



— ... і випити, — додав Форд. — Треба поговорити і випити. Негайно. Йдемо до пабу. І чим швидше, тим краще. Пішли хильнемо.

Він ще раз нервово поглянув на небо.

— Що ти дурня клеїш!? — Артур почав сердитися. — Отой дядько, — він показав на Просера, — хоче знести мій будинок.

Форд спантеличено поглянув на приятеля.

— Невже він не може зробити цього без тебе?

— Саме це я йому не дозволяю.

— А-а...

— Форде, та що з тобою? — вигукнув Артур. — Що трапилось?

— Поки що нічого. Нічого суттєвого... Слухай, Артуре, я маю сказати тобі дещо дуже важливе. Може, найважливіше у твоєму житті. Збирай манатки і гайда в «Кінь і конюх».

— Навіщо?

— Бо нам треба чимшвидше добряче надертися.

Форд зирнув на Артура так, що той, дивуючись сам собі, відчув: поступається. Він і гадки не мав, що це сталося через одну старовинну алкогольну гру, яку Форд опанував у космопортах, що обслуговують мадранітові копальні у зоряній системі Бета Оріона.

Це вам не якась примітивна земна забавка на кшталт «хто кого передивиться», і відбувалася вона таким побитом:

Два учасники сідають по різні боки стола. Перед кожним ставлять склянку. Центр стола увінчують пляшкою «Оковирвитої», напою, що завдячує своїм безсмертям вікопомному спіричуелу оріонських шахтарів:

О, не наливай мені більше «Оковирвитої», ні-ні,

Бо якщо наллєш «Оковирвитої»,

голова йде обертом,

сіпаються руки,

очі рогом лізуть,

а очко грає

і я помираю.

Тож налий скоріше старої «Оковирвитої». Огей!